

N:o 29.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående afsöndring af jord från häradshöfdingebostället 1 mantal Vassmolösa n:o 5 i Kalmar län; gifven Stockholms slott den 4 februari 1892.

Med åberopande af bilagda protokoll öfver justitiedepartementens ärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva

dels att från häradshöfdingebostället ett mantal Vassmolösa n:o 5 må till Södra Møre härads tingshusbyggnadsskyldige invånare till plan för tingshus och bostad åt häradshöfdingen i häradet för alltid upplåtas ett af förste landtmätaren J. F. Schuwert under nästlidet år uppmätt och kartlagdt jordområde af 2 har 14 ar 3 qvadratmeter att af de tingshusbyggnadsskyldige tillträdas den 14 mars 1893 under vilkor,

att de tingshusbyggnadsskyldige vid tillträdet af området i köpeskilling för detsamma erlägga det belopp, hvartill värdet af 90 hektoliter spanmål, hälften råg och hälften korn, uppgår efter vid sagda tid gällande tioårigt medelmarkegångspris för Kalmar län;

att inom ett år från det området blifvit af de tingshusbyggnadsskyldige tillträdt desse skola hafva ej mindre föranstaltat, att de å området nu befintliga byggnader, hvilka tillhöra kronan eller kunna komma att till följd af vederbörande synerätts beslut af kronan öfvertagas, varda på de tingshusbyggnadsskyldiges bekostnad flyttade till den nya

Bih. till Riksd. Prot. 1892. 1 Saml. 1 Afđ. 15 Häft. (N:o 29).

tomtplats för hemmanet, som af synerätten utses, än äfven bekostat upptagande af brunn å denna tomtplats och anläggning af trädgård till den omfattning, som synerätten kan finna skäligt föreskrifva;

att kostnaden för den laga syn, som bör hållas för meddelande af närmare bestämmelser rörande nyssnämnda åtgärder, skall gäldas af de tingshusbyggnadsskyldige; samt

att de tingshusbyggnadsskyldige från tillträdet af det afsöndrade området för all framtid uppehålla stängsel omkring detsamma;

dels ock att köpeskillingen för området må, på samma sätt som köpeskillingen för försålda mindre kronoegendomar, få användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas, och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

Aug. Östergren.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
torsdagen den 4 januari 1892.*

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve LEWENHAUPT,
Statsråden: herr friherre VON OTTER,
friherre PALMSTIERNA,
friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHJELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM.

3:o.

Departementschefen statsrådet Östergren anförde:

»Sedan häradshöfdingen i Södra Möre härads domsaga J. M. Lindgren under år 1890 affidit samt till följd deraf häradshöfdingebostället i domsagan ett mantal Vassmolösa n:o 5, beläget i Ljungby socken, kommer att med den 14 mars 1892 till statsverket indragas, hafva härads tingshusbyggnadsskyldige invånare vid sammanträde inför häradsrätten den 26 november 1890 beslutit, att, då häradet å boställets mark egde, jemte annan byggnad, tingshus och en större tvåvåningsbyggnad, som af domaren begagnats till bostad, åtgärder

skulle vidtagas för förvärfvande af eganderätt till de tomter, å hvilka byggnaderna vore belägna, äfvensom till dels den trädgård, som funnes å boställets egor öster om tingshuset, och dels den plan jemte trädgård, som vore belägen norr om infartsvägen till boställets ladugårdar och gränsade i öster till allmänna landsvägen, i norr till Vassmolösa gästgifvaregårds egor och i vester till en linie, som tänktes dragen på lämpligt afstånd öster om nämnda ladugårdar, dock med skyldighet för häradet att tåla den inskränkning i nyttjanderätten till sagda plan, som kunde uppkomma genom begagnandet för statsverkets eller dess rättsinnehafvares räkning af de statsverket tillhöriga byggnader, som funnes å planen uppförda, hvilka byggnader emellertid häradsborna skulle ega att, om de så påfordrade, på häradets bekostnad till annan plats förflytta; och hafva de tingshusbyggnadsskyldige i sammanhang härmed utsett Nils Svensson i Yxneberga och C. M. Svensson i Botorp att vidtaga alla för detta besluts bringande till verkställighet erforderliga åtgärder.

Uppå ansökan af de sålunda utsedda ombuden har sedermera Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar län förordnat förste landtmätaren J. F. Schuwert att uppmäta och kartlägga det utmål i jord från ifrågavarande boställe, som erfordrades till tingshus och bostad åt domaren, samt att föreslå den afgäld, som därför borde utgå.

Vid denna förrättning, som af Schuwert företogs i mars månad 1891 med biträde af gode män och i närvaro af såväl sökandena till förrättningen som förordnad kronoombud, har det till afsöndring föreslagna jordområdet blifvit å karta lagdt och befunnits innehålla en areal af 2 har 14 ar 3 kvadratmeter, hvarefter kronoombudet såsom vilkor för jordafsöndringen påyrkat, att häradet skulle, då kronan sådant påfordrade, flytta och i fullgodt skick aflemna de kronan tillhöriga åbyggnader, som vore belägna på den till afsöndring ifrågasatta marken, samt uppföra dessa å ny byggnadsplan med belägenhet, som af kronans ombud borde närmare bestämmas, att häradet ombesörjde upptagande af brunn å nya tomtplatsen i stället för den, som funnes å den till afsöndring ifrågasatta marken, att skälig ersättning med belopp, som af landtmätaren med gode männen blefve bestämdt, lemnades kronan för den trädplantering och trädgårdsanläggning, som afstodes, samt att häradet ensamt underhölle stängsel omkring den afsöndrade marken emot boställets egor; och hafva förrättningsmännen, sedan någon anmärkning emot dessa vilkor ej framstälts af sökandena till förrättningen, upptagit det belopp, som borde lemnas såsom bidrag till trädgårdsanläggning och trädplantering å den nya tomtplatsen, till

100 kronor samt såsom årlig afgäld för afsöndringen föreslagit $4\frac{1}{2}$ hektoliter spanmål, hälften råg och hälften korn, att lösas efter tioårigt markegångspris.

Med öfverlemnande af instrumentet öfver denna förrättning jemte tillhörande karta hafva nu ofvanbemälda Nils Svensson och C. M. Svensson å häradsbornas vägnar, med förmälan, att dessa vore villige att underkasta sig de vilkor, som af kronoombudet vid förrättningen, efter hvad ofvan är nämndt, föreslagits, hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes medgifva, att ifrågavarande jordområde måtte till plan för tingshus och bostad åt häradshöfdingen i häradet afsöndras från bostället samt med full eganderätt öfverlätas på Södra Möre härad, helst utan någon afgift från häradsbornas sida, då, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär till Eders Kongl. Maj:ts och rikets hofrätter den 5 Juni 1874 angående reglöring af häradshöfdingarnes löneförmåner, häradet vore medgifvet att till tingsplats och bostadslägenhet för domaren fortfarande afgiftsfritt använda hvad af boställets mark för sådant ändamål hittills begagnats; dock hafva sökandena förklarat häradsborna villiga att, derest eganderätten ej afgiftsfritt kunde få förvärfvas, i enlighet med Eders Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär den 6 december 1878 på en gång utgifva lösen för densamma med 20 gånger den föreslagna afgäldens belopp.

Efter nådiga remisser hafva underdåniga utlåtanden i ärendet afgifvits af dels domänstyrelsen, som jemväl infordrat och öfverlemnat yttranden från kronofogden i orten, t. f. domänintendenten i Kalmar län och Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet, dels ock kammarkollegium.

Kronofogden och t. f. domänintendenten hafva tillstyrkt ansökningen, den senare under anförande, att söder om den väg, som från landsvägen ledde till boställets ladugårdsbyggnader, finnes en torr, välbelägen plan, tjenlig ej allenast till byggnadsplats utan ock till en mindre trädgårdsanläggning, och att, sedan kronans byggnader å den till afsöndring föreslagna planen blifvit flyttade till berörda nya tomtplan, hvarken en framtida kommunikation med boställets kvarstående uthusbyggnader eller boställets ekonomi i öfrigt komme att lida intrång eller på något sätt skadas eller försvåras.

Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar län har, enär det område, som med ansökningen afsåges, torde kunna utan egentligt men från bostället afsöndras, samt med hänsyn jemväl dertill, att häradsborna hittills icke erlagt afgift för den mark, som tagits i anspråk till tingsplats och bostadslägenhet åt domaren, underdånigst hemstält,

att Eders Kongl. Maj:t täcktes i nåder medgifva, att området måtte för angifvet ändamål utan årlig afgäld eller köpeskilling upplåtas, dock med vilkor dels att de å området nu befintliga byggnader, hvilka tillhörde kronan eller kunde komma att till följd af vederbörande synerätts beslut af kronan öfvertagas, blefve på häradets bekostnad flyttade till plats, som synerätten borde utse, dels att häradet bekostade ej mindre brunn å denna tomtplats än äfven anläggning af trädgård till den omfattning, som synerätten kunde finna skäl föreskrifva, dels ock att häradet från tillträdet för all framtid uppehölle stängsel omkring området.

Domänstyrelsen har i sitt underdåniga utlåtande till en början meddelat, att sedan i vederbörlig ordning upprättadt förslag till ifrågavarande boställes utarrendering från den 14 mars 1892 till styrelsen inkommit och i sammanhang härmed väckts fråga, att, innan bostället för längre tid utarrenderades, en reglering skulle företagas emellan boställets och två i Vassmolösa by belägna indragna boställets aflägsse från gårdarne liggande egor, styrelsen för sådant ändamål uppdragit åt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet att på de för kronan förmånligaste vilkor, som kunde betingas, till den 14 mars 1895 åt brukare upplåta ifrågavarande boställe, med iakttagande dervid, att häradet förbehölles att till tingsplats och bostadslägenhet för domaren fortfarande använda hvad nu af boställets mark för sådant ändamål begagnades, samt att emellertid Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande vid insändande till domänstyrelsen af sitt underdåniga yttrande öfver den nu ifrågavarande ansökningen tillkännagifvit, att Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade för afsigt att uti det kontrakt, som med anledning af domänstyrelsens ofvanberörda uppdrag komme att upprättas angående boställets skötsel och vård under tre år från midfastan år 1892, inrymma skyldighet för arrendatorn att utan någon ersättning underkasta sig den inskränkning i dispositionsrätten till egendomen, som kunde blifva en följd af nådigt bifall till förevarande ansökning; och har domänstyrelsen vidare anfört att, då af hvad t. f. domänintendenten i ärendet yttrat framginge, att det område, som i den underdåniga ansökningen åsyftades, kunde utan olägenhet för brukningen af bostället i öfrigt derifrån skiljas, domänstyrelsen, med hänsyn jemväl till det ändamål, hvartill marken vore afsedd, väl, i likhet med öfriga i ärendet hörda myndigheter, icke hade något att erinra deremot, att eganderätten till ifrågavarande område öfverlättes åt Södra Möre härads tingshusbyggnadsskyldige invånare, men att styrelsen ansåge sig ej kunna understödja deras anhållan, att en sådan öfverlåtelse skulle ske utan ersättning,

enär på grund af nådiga cirkuläret den 5 juni 1874 häradet ej torde vara berättigadt att af boställets mark disponera mera än de tomtplatser, hvarå häradets ifrågavarande byggnader vore belägna, jemte nödiga vägar, samt det område, hvartill häradsborna nu önskade förvärfva eganderätt, innefattade vida mera; i följd hvaraf och då, så vidt domänstyrelsen hade sig bekant, staten ej tillförene för ändamål af ifrågavarande beskaffenhet afhändt sig mark utan att godtgörelse derför lemnats, sådan äfven i förevarande fall torde böra till statsverket erläggas; *att* styrelsen icke hade något att anmärka mot den lösen för marken, häradsborna i denna händelse erbjudit med tjugu gånger den föreslagna afgäldens belopp; *att* den sålunda bestämda lösen, 90 hektoliter spanmål, hälften råg och hälften korn, hvars värde, beräknadt efter medelmarkegångspriset i länet för åren 1881—1890, utgjorde 692 kronor 10 öre, syntes böra vid tillträdet af marken gäldas med penningar, motsvarande spanmålets värde efter då gällande tioårigt medelmarkegångspris för länet; *att* styrelsen ansåge tiden för markens tillträdande lämpligen kunna sättas till den 14 mars 1893; *att* i öfrigt syntes styrelsen vid upplåtelsen böra fästas de af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagna villkor, med tillägg, att husflyttningar, upptagandet af brunn och trädgårdsanläggningen skulle vara verkställda inom ett år från tillträdet och att häradsborna skulle vidkännas kostnaden för den laga syn, som enligt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förslag borde hållas för meddelande af närmare bestämmelser rörande nämnda åtgärder; *samt att* styrelsen slutligen hemställde, att den köpeskilling, som för marken erlades, finge, på samma sätt som köpeskillingar för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Slutligen har kammarkollegium i underdånigt utlåtande biträdt domänstyrelsens i ärendet gjorda hemställan.

På grund af hvad domänstyrelsen och kammarkollegium sålunda anfört och i öfrigt i ärendet förekommit, hemställer jag, efter samråd med chefen för finansdepartementet, att Eders Kongl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva

dels att från häradshöfdingebostället ett mantal Vassmolösa n:o 5 må till Södra Møre härads tingshusbyggnadsskyldige invånare till plan för tingshus och bostad åt häradshöfdingen i häradet för alltid upplåtas ifrågavarande jordområde af 2 har 14 ar 3 kvadratmeter att af de tingshusbyggnadsskyldige tillträdas den 14 mars 1893, under vilkor, att de tingshusbyggnadsskyldige vid tillträdet af området i köpeskilling för detsamma erlægga det belopp, hvartill värdet af 90 hekto-

liter spanmål, hälften råg och hälften korn, uppgår efter vid sagda tid gällande tioårigt medelmarkegångspris för Kalmar län;

att inom ett år från det området blifvit af de tingshusbyggnadsskyldige tillträdt, desse skola hafva ej mindre föranstaltat, att de å området nu befintliga byggnader, hvilka tillhöra kronan eller kunna komma att till följd af vederbörande synerätts beslut af kronan öfvertagas, varda på de tingshusbyggnadsskyldiges bekostnad flyttade till den nya tomtplats för hemmanet, som af synerätten utses, än äfven bekostat upptagande af brunn å denna tomtplats och anläggning af trädgård till den omfattning, som synerätten kan finna skäligt föreskrifva;

att kostnaden för den laga syn, som bör hållas för meddelande af närmare bestämmelser rörande nyssnämnde åtgärder, skall gäldas af de tingshusbyggnadsskyldige;

samt att de tingshusbyggnadsskyldige från tillträdet af det afsondrade området för all framtid uppehålla stängsel omkring detsamma;

dels ock att köpeskillingen för området må, på samma sätt som köpeskillingen för försålda mindre kronoegendomar, få användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.»

På tillstyrkan af statsrådets öfrige ledamöter behagade Hans Maj:t Konungen bifalla hvad departementschefen sålunda hemställt; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af innehåll bilagan litt. A vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo
C. P. Hagbergh.